

Апсны

Арестубликатә ҳәынтықарратә усқәртә «Апснымедиа»

2023 ш. май 18 № 24-25 (21.452)

Владислав Арзынба диижъетеи 78 шықәса їит НАУНАГЗА ЖӘЛАР РГӘЛАШӘАРАӘЫ

Май 14 – иналукаазаша
махәйнтиқарратә, аполитикатә үсзүф, ҳамтазтәи Апсны ҳәынтықарра ашытаркысы, Апсны Ахәйнтиқарра Рапхъятәи Ахада, аттарауаф-мрагылараттааф ду Владислав Григори-ипа Арзынба имшира ауп. Ипсы тәттүү, иахъя ихъитуун 78 шықәса.

Апсны анапхара Ешыра икоу Апсны Рапхъятәи Ахада Владислав Арзынба Имемориал ажәткәе шытартцеит. Уи иғәлашәара ҳатыр ақәрытцац уахъ инеит Апсны Ахада Аслан Бжъания, уи ихатыпуюаф Бадра Гәынба, Жәлар Ренизара Аихабы Лаша Ашеба, Апсны икоу Урыстайла ацхаражәхәа Михаил Шургалин, Жәлар Ренизара адепутаттәа, Аихабыра иалоу, атәла ауаажәлларратәи аполитикатә үсзүфчә.

Владислав Григори-ипа Арзынба дийт 1945 шықәса май 14 азы Акәа араион Ешыра ақытан. Абра имфапысит уи ихәйчра, ишкол-шықәсқә.

Владислав Григори-ипа Арзынба – асоветтә, апсуса ахәйнтиқарратә, аполитикатә үсзүф, атоурыхтәттә арадырақәа рдоктор, ССРР жәлар рдепутат, Апсны Ахәйнтиқарра Рапхъятәи Ахада – ҳамтазтәи апсуса ҳәынтықарра ашытаркысы.

Владислав Арзынба – Апсны ифыңзуу атоурыхтәттәи иналука-

азаша ҳатароуп. Гәйкобара атам аибашыраан атәлаа зықашәәз атагылааша уадафза ажынта Апсны алгара имч шақәказ, иара иоуп изылшаз рапхъятәи аибашыраштахтәи ашықәсқәа раан ихъыпшым ахәйнтиқарра аргыларда амфа ашқа Апсны ақылгар-

иудафыз аамтақәа раан, 1990 ш. декабр азы, уи Апсны Иреиҳазоу Асовет Ахантәафыз дахын. Ҳықәкысгы имаз ахатәхәақәтцаразы апсуса жәлар рзинқәа иинешшәргыланырынгзара акын, ақырту шовинисттәа ақыымчра ду шықартозгы.

Хаштшас ирымоузей ССРР Иреиҳазоу Асовет аилатәракәа раан уи аефа-фаца хә, апрограмматә қазшы змаз иқәғыларықәа. Уи иажәкәа рыла Апсны маңара акыымкәа, Асовет Еидгыла азбжарак ажын бзия деңгәрбейт.

Уи инапхгарала Апсны жәлар 1992-1993 шықәсқәа рзы Ақынцытәйлатә еибашыра аан аиаира реигит. Убасқантәи аамтаз дықамзар қаларын даеңзә, Владислав Григори-ипа иааирпшыз афырхатца ақатара зылшоз. Адаххалаа уаҳыххәапшуз дұнчын, аеынкылара илан, аха уи инарттаулан хъас иман аибашыра иамехакыз Ҳапсадгыл ағы имфапысуз зегы, иғәтааха инеигон аибашырағы зпаңа, згәакыаңа зңәзүз атаацәрақәархъяа, рғәрыфада. Абас ишықазгы, уи даңғұхшатуумызт ихъықы хада – ага иацхархара, ақырту мұптахалаға әркін Апсны ахакәттә.

Хаштшас иамоузей 1992 шықәса сентиабр азы ақырту-ағысса еимакы атышәнүрт-тәләр азы. М о с к в а т ә и аиқыншақтара анататса! Владислав Григори-ипа, иүхәр ауеит, инапқәа дыртқануан, аха ари ауаф илшект Апсны изеңгыны аусқәа реиекара, усканәи Урыстайла анатапхара даара ишиқынғағозгы. Иара избуорураны аиқыншақтара ианыхын аибашыра рапхъятәи амшқәа

раан Апсны ацхрааразы иааз хатәгәапхарала аибашыцәа рыйызбара иақызы ахәтә.

Владислав иеипшүкәа ауаф ду 1993 шықәса марттәи ажәылара ибә азпымтәеит. Ишдыру еиңш, ари ажәылараан хармчқәа ацызы дүкәа роуит. Уағы игәы иаанагар ауан имфапысуз ахтысқәа рыйхаралы, рхығаралы мұмык изнымхеит хәа. Аха Владислав ажәлар идгылон, агәра рғон атәлаа кылигарц ахыттахыз ахықәкәа риашара.

1994 ш. ноиабр 26 азы В.Г.Арзынба Апсны Ахәйнтиқарра Ахадас дахын. 1999 шықәса октиабр азы, алхракәа раан, фапхыау Апсны Ахадас деңталхын.

Аполитика дшаеызгы, уи дтарауағыны дышықаң дықан. Иааимпымрөзакәа ихы аус адиулон, зегын интерес иман. Апсны иааун-ицион еиуеипшымыз аексперттәа, жәлар-бжъаратәи ажықтағажәафзәа, ахәаанырцәтәи ажурналисттәа мағымкәа. Владислав Арзынба ихымфапгашы, ицәажәаша урт агаәхәара бзия рзыннажыуан.

Владислав Григори-ипа Арзынба – апрофессор, Апсны аттаара-дрырақәа Ракадемия алахәыла иашатәкъя, Апсны Афырхата, «Ахъз-Апшы» аорден актәи ағазара, хыпхъязара раңаала ахәаанырцәтәи ахамтақәа занар-шынхыз.

Хәдүра

Амш кыдтәон. Иааихыккейт. Ақалакъ-Фырхата Гәдоута агәтағы хәычи-дуи еизон. Р. Да-саниси ихъз зху акультуратә. Хан афырхатцарата ашәәкәа фынғуан. Латараламз 14, 1945 шықәсазы Ешыра ақытан дийт. Ипсы таны дықазтүү, 78 шықәса ихъитуун. Убры инамаданы, Гәдоута араион иқәйнхози, ауаажәлларратә, апатриотта хейлакқәа злахәыз аиғыларда мәғлүган.

Арзынба Владислав Григори-ипа зажәеи зуси еимада, ажәлар бзия еиңүрөз, азит-амциен хрызгас... Ҳәттүдүл ашәартта иантагыла, зыбжы Кавказ ашхакәа ирхүйфыз, аханаз мұратас хыхынты иаххапхо фырхатоуп.

Гәдоута имфапысуз алител-

ратура-музыкатә композиция «Даҳгәлашәойт» ахъзын. Иара изкыз ажәинраалакәа ирыпхъеит: Рафидә Аргын-пхъа, Ариана Барыңпхъа, Садиа Аргынпхъа, Гәрьль Цымцба, Данә Хәйыуапхъа, Афиата Ажыпхъа, София Қәакаскырпхъа, Анелия Ағымма, Сандра Папба...

Иара убас Апсны еиңүрөз-руа ансамбль «Апсны – 67» ашәаҳағафзәа қазакәа: Артур Лак-рба, Сати Кәкәба, Мана, Саида Цымцба, Анатоли Алтейба, Денис Хәгба ақәашаратә ансамбль «Адац».

Атоурыхтцаафы Руслан Гәжәба иғәалаиршәеит Владислав Григори-ипеи иареи ирыдхәалаз ахтысқәа.

Владислав Григори-ипа

арзынба ибәзәреи, икәышреи, ипсагдьыл ахъ имаз абзиабареи хайқәнархеит. Әхатәрән, илапшхәа тбаан. Иқалап, хъеңгүш иара инапағы, ускантәи аамтазы иқамлаштүү иахъя хахықазаауаз. Иара иааигәа иқаз, ивагылаз ауаа ркынты ианыстышху атхабаға ырдышаарзар аброка иааигозт.

Тырқәтәйла Апснынты цхаражәхәафы икоу Ибрагим Ағзаба бжъышыкка Владислав Арзынба иккы еиқеааз ахәйнтиқарратә ахъчаратә матзурағы дықан.

Владислав – ихәеит Ибрагим Ағзаба, – исхәар сүлшоит апсушшара мұшы иара изы ишықамыз.

(Алгарта 2-тәи ад.)

Жәлар рпоет дыргәладыршәеит

Май жәафа рзы Апсны жәлар рпоет, ауаажәлларратәи ахәйнтиқарратәи үсзүфы Баграт Уасил-иңа Шынқәба диижъетеи 106 шықәса їит.

Абри арыцхә ахатыр азы, есшыккәса традициала ишапу еиңш, Акәа жәлар рпоет аныш дахъамадоу – ихъз зху апарк ажыны иғылуо ибакахыны иеит Апсны аихабыра, апсуса шәкәысфзәа, аинтеллигенция, ақылтуралы ақазареи рхатарнанқәа, астуден тәа, хыпхъязара раңаала ашколхәычкәа.

Баграт Шынқәба ибакағы ашәтқәа рыйшытатарахы иеит Апсны Ахада ихъыпшүаф Бадра Гәынба, Апсны Ахада Иусбарта анатапхғасы Җыансых Нанба, Апсны Абыза-министр актәи ихъыпшүаф Беслан Җыопуа, афинансқәа рмнистр, Абыза-министр ихъыпшүаф Владимир Делба, Апсны ақылтуралы аминистр Даур Ақағба, ашәкәысфзәа, аттарауа, ашколхәычкәа.

Баграт Шынқәба иғәалаиршәа амитинг ааирит Апсны ашәкәысфзәа Редидгыла ахантәафы Вахтанг Ағхазоу. Уи дазаатгылеит жәлар

рпоет апсуса милаатта литература арғиарағы илагала ду, ипоезиатә реиамтәа ипрозатә ғымтақәеи рыла иширбенеиз, ишеихеихаз, ифымтакәа рыла, Апсны еиңш, антың ишшыригас хажәлар рдоуха, изнысхью амса, даеакы иаламғашшо рдумене.

Анағ Б.Шынқәба иажәин-раалакәа ирыпхъеит: апет Анатоли Лагәлаа, Апсны ахәйнтиқарратә университеттәа Елана Чхеизе, Мадина Амчба, Б. У. Шынқәба ихъз зху Акәати актәи ажықтағаратәи ашкол атсағзәа.

Адресс-конференция

Апъсуа жәлар еиқәзырхо – апъсуара ауп

Ааигәә Аңсны ауајкәлларратә еиғкаара «Ахеиқәрыхара» имәпүнагеит апресс-конференция амассатә информација ахархәагақә русзуғцә алархәны. Уи аиғкаара реаладырхәит афилогијатә ҭцаардаиррақәа рканидат Ирина Басарина, аматематикатә ҭцаардаиррақәа рканидат Александр Чамагәуа, ауајкәлларратә усзуғцәа Иура Кәытцие Шамиль Азынбей.

Иззаатгылоз азтаара хадақәа ириуакын арьсуа бызшәа иахъатәи ҳаамтазы, уатҗатәи хъеңгүш азы амырзра.

Апъхва ажәаҳә қазтңаз дреиү-
оуп ауаажәлларратә усзуғ Иура
Кәытңна. Уи дазаатгылан иҳәеит,
апъсуа жәлар рр проблема хадақәа
ириуакны ишықалаз апъсуа быйшәа
аикәырхара. Апъсны ахақәнитраз
иқәпъоз зегъы, рапъхваза иззықә-
пъоз апъсуа жәлар рбызшәатә
культура арғиаразы шакәыз. Аха
иахъятәи ҳаамтазы зегъ рааста
игәйгәтажыны иаанхаз ҳәа
иипъхвазо апъсуа быйшәа шакәу.
Дырзаатгылеит ахәычааざаратә
процесс, анацаа рхәычкәа
еиха апъыжәара рытаны ау-
рыс быйшәаҳь иахъдырпъуша.
Иара убас иахъятәи ҳаамтазы
асоциалтә дақъақәа рфы лас-
сы-лассы иуғыло ауағы да-

НИИЗ ИДНЫХАЛАРА УРЫСШААЛА,
ДАНЫГЫСЫЗ, ИАХХЭАП АШААЦЫ-
ХАРАКЭА УРЫСШААЛА РЫКАТЦАРА,
АТАПХЫЗКЭА УРЫСШААЛЕИ АТЭОМ
БЫЗШААҚАЕИ РЫЛА РЫФРА. УИ ЗЕ-
ГЫЫ АЦКЛАГЫШРА, АТАКПХЫКЭРА
ЗДЫДА - ХЭА АГААНАГАРА ИМОУП.
УИ ИАЖЭАХА АЁЫ ИХЭЕИТ: «АГЫСУА
БЫЗШАА ЕИҚАЗЫРХО - АПГЫСУА
ЖЭЛАР РОУП» ХЭА. АНАФС ИАЗГХЬА-

гәеңтепт апъсуа бышәа зөг
рааста итцаулоу, адунеи иақәлоу
шбызшәоу. Аха апъхъаңа абиңара
еитцагыло уи рзымдырып, пату
акәримцар, рхатэы бышәала
имцәажәалар, абызшәақәа иры-
лазуент.

Анағас ажәа иман аматематикатә ҭаарадыррақәа ркандидат Александр Чамагәуа. Иара иазгәеитейт, дара аполитика аганахъ ишықам, партияк ишад-хәалам, дара – зхала икоу еиқәапроуп. Избанзар, ағаанагара имоуп, аԥсуа быйшәа еиқәымхар, аԥсуа ҳәынтықаррагы қалом, аԥсуа милатгы ҳәынтықаррак

аҳасаб ала адунеи ишанызыаа. Иара убас дазаатгылелт иахъатәни ҳамтазы ишҳамоу, аҳәынҭқаррапа инықәнаго АҔсугаттаарапатә институт, АҔснитәни аҳәынҭқаррапатә университет, акултүра иацданакуа ахырхартақәа зегъы, ахеидкылақәа, ателехәап, АҔсуаттаарапатә академия, абызшәазы азакәан шықоу. Аха кыр шықәса рапхъя хыъя еиқәыпхъязоу зегъ шықамызгы, апсуа быйшәа еиҳа апъижәара аман. Иахъатәни ҳамтазы апсуа быйшәа аңызыра аамта итагылоуп ҳәа азгәеитоит уи. Иара ихәеит, адунеи зегъынцъара аибашъра ахъцо зыхъкъо амилат быйшәа шакәу.

Иара убас ажәахә қалпект афилогиатә тцаарадыррақәа ркандидат Ирина Басария. Уи абызшәа даналаңәажәөз, ғырыпштәыс иаалгейт Тамара Платон-ипъха Шыңкырл астудент-цәа алекциақәа данырзап-хъоз илхәөз: 1. «Апъсуа бызшәа ҳәйнәткарра бызшәас измоу ауп апъсуа ҳәйнәткарра захъзу».

2. «Апъсуара шъаৎас иззышьтоу

ауп апъсуа ҳәынҭқарра захъзу». 3. «Апъсуа бызшәа ҳәынҭқарратә бызшәас измоу, апъсуара шыатас иззыыштыу ауп апъсуа ҳәынҭқарра захъзу». Абарт аңаҳәақәа зегъы зырҭабыргуа апъсуа конституция иануп, аха рыцхарас иќалаз иахъатәи ҳаамтазы ахараҳәара ахъамоуз ауп. Уи лгәанағарала, ауаажәлларра зегъы зхатәы бызшәа бзия избо, уи мыйзоуп ҳәә згәи иаанаго зегъы, дара ирылшо зегъы җарцароуп уи анағзаразы. Уи иначыданғы апъсуа школқәа рәғы иалагалазар ахәтоуп апъсуа тоурых апъсышаала.

Анафс ажәа иман ауаажелларратә усзуғ Шамиль Азынба. Ветеранк иаҳасаб ала иажәа данаалагоз, даара игәы инархъуа дазаатгылеит иаҳбатәи ҳаамтазы абызшәа атагылазааша. Иахъа Апъсны Аңызыңытәылатае еибашыра еилгейкүтөн 30 шықәса атpra Аи-аапира азгәатара ҳәрә иштоугызы, апъсуа бызшәа ағиара пүхъяка имцаает, избанзар еицагыло рхатәи бызшәала ицәажәом. Иара зны-зынла игәы иаанагоит пүтәшкү ауажәлларра абызшәа ртахзам ҳәа, еиҳаракты анаңа ашколкәа рәғи уанаатгыло, зегъы абызшәа здыруагы иззыымдыруагы урыс бызшәала иаҳыцәажәо, уи даара угәы шунархъуа. Анафс ихәеит, абызшәа арәниаразы, уи амьрзразы ажәлар рѣкынте ацхы-раара, адгылара шатаху.

Излацәажәоз аздаарапқәа рхықәкы хада акәын, абиңара

Стелла САКАНИЯ

Acnops

Ағылшын тіліндең мәдениеттік мәндері

Мai 13 азы Краснодартәи
атәылағаң Павловсктәи
аөйрөштәңи иаартын 2023
шықасаты аөйрөштәи асезон.
Уи инақыршәнди имәпдисит
аипхнығларақә жәба. Руак аз-
кын 1992-1993 шықасқә рзы
Аңсны жәлар Рұбынцүтәләтә еи-
башыра аан итахаз ргәлалашәара.
Аипхнығларақә ирылахәын
Адгәйр Ғачалии Ахра Ашабей
рекә, иаанаңхауент Аңсны
Ахәйнтыкомспорт.

Иара убас, Аңсны жәлар Рұқынғытәләтә еибашъраң итахаз ргәлалашәара иаэкыз аипхыныларағы урт ағызығы рекә алахәын. Акы аәбатәи атып ааннакылент, даәакы ахпәтәи, еғы ашьбатаи.

Пшышиқәса инареиханы изхытца аеқәа реипхнығола-рағы Старк ҳәа хызышьарас из-моу Ахра Ашаба иеи Гаркун ҳәа-

изыштыу ахра Пачалия иеирылахәйин. 2000 метр ахыбжыз аипхнышлараңы Старк апхьа ииент Гаркун – ахлатай.

АПСНЫМЕДИА

gazeta-apsny.info
apsnygazeta@mail.ru

ател: +7 (840) 226-15-75 / 226-59-73
атызтып: Ағсаны, Ақә ақ., Ажәнба имә, 9

**Аредактор хада
инапынтаңақәа назығзо
Борис КАЛЬИА**

Ағазет адтілда иғоям астатия аха аредакция изіншілердемен

Агазет ахә - 20 маат